

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלוניס נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

בפני **כב' השופטת דנה מרשק מרום**

מערערים **1. פלוני**
2. פלונית
שניהם ע"י עו"ד נקר

נגד

משיבה **עו"ס לחוק הנוער גב' עינב נגר**
ע"י ב"כ היועמ"ש עו"ד שירי כהן

פסק דין

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
1. האם מוסמך בית-משפט לנוער לכפות על הורים הליך של אבחון פסיכולוגי במסגרת החלטת ביניים לפי סעיף 12 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), התשי"ד – 1960 (להלן: חוק הנוער)? זו השאלה שביקש ב"כ המערערים להעמיד במרכז הדיון של הערעור, בטענה שעסקינן בהכרעה שלה השלכות רוחב, נוכח העובדה שבתי-המשפט לנוער ברחבי הארץ נוהגים ליתן הוראות ברוח זו מדי יום.
2. ייאמר כבר, כי בעניינם של המערערים והקטינים בהם עסקינן, המדובר בצעד מתבקש וחיוני נוכח המסכת העובדתית הייחודית שנפרשה לפניי. במסגרת הכרעה זו, אתייחס לשיקולים שראוי שבתי-המשפט לנוער ישימו לנגד עיניהם לכשמבוקש לכפות על הורים הליכי אבחון – בין אם בהליכי ביניים מכוח סעיף 12 לחוק הנוער יחד עם סעיף 3(1) לחוק הנוער, בין כהוראה טיפולית במסגרת ההליך העיקרי על בסיס סעיף 3(1) לבדו.
- רקע והשתלשלות ההליכים**
3. מונח לפניי ערעור על החלטת בית-המשפט לנוער בפתח-תקווה (כב' השופטת פ. הלוי) מיום 12.9.14 בתיק צב"נ 42347-05-14, במסגרתה נדחתה בקשת המערערים לביטול החלטה מיום 4.9.14, לפיה המערערים יעברו אבחון פסיכולוגי כדי להעריך את מצבם.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלוניס נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

4. המערערים הם ההורים של הקטינים: ר' – ילידת 11.11.2004, נ' ילידת 6.7.2006, י' ילידת 18.2.2009, ש' ילידת 18.5.2011 וד' יליד 10.5.2013. המערערים התגוררו עם הקטינים בישוב במרכז הארץ, ולאחרונה העתיקו את מקום מגוריהם. האב-המערער עובד בקו חלוקת מצרכים של חברה מוכרת; האם עלתה לארץ מרוסיה בשנת 2003 ללא בני משפחה, כאשר באותה שנה נישאו המערערים.
5. פניה ראשונה לבית-המשפט לנוער במסגרת בקשה למתן החלטת ביניים הוגשה במאי 2014. ייאמר, כי ב"כ המערערים כלל לא פירט או התייחס למסכת העובדתית אשר קדמה להחלטת בית-המשפט לנוער. על כן, הרקע העובדתי אשר יפורט להלן מבוסס על עיקרי הטיעון שהוגשו על-ידי ב"כ המשיבה והחומר המצוי בתיק בית-משפט קמא - מהם עולה, כי המשפחה מוכרת לשירותי הרווחה משנת 2011 על רקע דיווחים חוזרים מצד שכנים וגורמים שונים בקהילה.
6. על-פי המסמכים שהוגשו לבית-משפט קמא מטעם המשיבה, הדיווחים הראשונים התקבלו מבית-הספר בו למדה הבת הבכורה, אשר היתה באותה עת (ינואר 2011) בת 7 שנים. בדיווחים אלו נמסר, כי הקטינה אינה מגיעה לבית-הספר באופן סדיר ובשעות סבירות, כאשר לעיתים מגיעה בסביבות 10:00 – 12:00 וללא אוכל, חוזרת הביתה לבד ואף אוספת את אחותה הצעירה ממנה בשנתיים. כמו-כן דווח, כי בשעות הצהריים שלוש הקטינות שוהות בבית לבדן ללא השגחת מבוגר. לאחר שנעשו מספר ניסיונות לתאם פגישה עם האם-המערערת, זו נערכה לבסוף בחודש פברואר 2011 (במהלכה עלו הסבריה להתנהלות על רקע שוני תרבותי); ניסיון לקבוע פגישה עם האב-המערער לא צלח.
- בחודש אפריל 2011 התקבל דיווח במשטרה לפיו האם השאירה את שתי בנותיה הצעירות בבית ללא השגחה והלכה לעבוד. עו"ס לחוק נוער ערכה ביקור בית, וניסיונות לקבוע פגישה עם בני הזוג לאחר האירוע הני"ל לא צלחו.
- בעקבות דיווחים שהגיעו מבית-הספר בחודש מאי 2011, לפיהן הקטינה ר' הגיעה בשעה 12:00 בטרמפ עם אדם זו וביום 15.5.11 לא הגיעה כלל עד לשעה 10:00, נערך ביקור בית באותו היום על-ידי העו"ס המטפלת. זו דיווחה, כי ר' ונ' פתחו את הדלת והיו מוכנות לגן ולבית-הספר, הבת הצעירה בכותונת ללא לבנים, הבית מבולגן ומלוכלך, והבנות סיפרו שאימן ישנה עדיין כשהן יצאו לחצר ללא השגחה. בהמשך, כשהאם יצאה אליה הסבירה, כי בתה אינה מעוניינת ללכת לבית-הספר כי משעמם לה בכיתה. עוד העבירה העו"ס את התרשמותה, כי במהלך הביקור נראה כי האם מעט אדישה לבנותיה ואינה מסתכלת או בודקת לאן הן הולכות.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלונים נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

- 1 בהמשך, בין החודשים יוני – נובמבר 2011, הגיעו דיווחים משכנים לפיהם האם משאירה
2 את בתה, התינוקת ש' (אשר נולדה במאי 2011) ללא השגחה – כנראה על-מנת לצאת
3 לעבודה. הוכנסה סומכת לבית המשפחה, אך בעקבות אי שיתוף פעולה מצד האם, הפסיקה
4 את עבודתה.
5
- 6 ביום 5.2.12 הגיע דיווח מבית-החולים שניידר לפיו יי בת השלוש שנים נפצעה בתאונת
7 דרכים סמוך לבית כאשר לא הייתה בהשגחת מבוגר, היא אושפזה במחלקה לטיפול נמרץ
8 עקב איבוד הכרה ושחררה ביום 7.2.12 במצב כללי טוב. עוד דווח, כי האם שהתה ליד
9 מיטת בתה במשך כל האשפוז ולא הסכימה להיעזר במתנדבות. נסיונות לקבוע פגישות עם
10 בני הזוג לאחר מכן לא צלחו.
11
- 12 במהלך השנתיים מאז, נערכו ועדות לתכנון תוכניות טיפול, בהם התחייבו ההורים לקבל
13 טיפול עבורם במרכז הורים וילדים. בין השאר, הוחלט לשלב את המערערים בטיפול זוגי,
14 ובית-המשפט לנוער עודכן, כי הגיעו למפגשים באופן קבוע. עם זאת, מדיווח המטפלת עלה,
15 כי על אף ההגעה הרציפה למפגשים, לא ניכרת הפנמה ויכולת לשינוי מהותי בתפקוד ההורי.
16
- 17 בחודש ינואר 2014 הגיעו דיווחים מצד שכנים על הזנחה ואלימות כלפי הקטינים. נערכה
18 חקירת ילדים אשר לא העלתה ממצאים.
19
- 20 ביום 20.5.14 התרחש האירוע אשר הוביל לפנייה הדחופה לבית-המשפט לנוער. התקבל
21 דיווח משכן אשר צילם את ד' התינוק (בן השנה), כשהוא יוצא בזחילה מחצר הבית וחוצה
22 את הכביש לצד השני. לאחר כ – 10 דקות, יצאה האחיות ש' בת ה-4 שנים לקראתו, הרימה
23 אותו והחזירה אותו הביתה. האם-המערערת נעצרה, וביום 22.5.14 שוחררה בהסכמה
24 בתנאים מגבילים. בדיון אשר התנהל בבית-המשפט השלום בפתח-תקווה לפני כב' השופטת
25 גרינברג (בתיק מ"י 39889-05-14) ציינה בהחלטתה, כי מתיק החקירה עולה תמונה
26 הממחישה את הסיכון הרב שבו היה נתון התינוק ולא נחה דעתה מהדברים ששמעה
27 מהחשודה (היא המערערת) באשר לרמת האחריות הנחוצה לטיפול בילדיה. המערערת (אשר
28 מתועד בפרוטוקול כי חייכה לשמע החשדות המיוחסים לה) מסרה במהלך הדיון, בין
29 השאר, כי ראתה את התינוק זוחל החוצה, אך לא רצתה לצאת כדי שהשכן לא יצלם גם
30 אותה ותיארה את התנכלויות השכנים כלפיה.
31
- 32 ביום 22.5.14 התקיים הדיון הראשון בבית-משפט לנוער, אליו ההורים לא התייצבו. כב'
33 השופטת פ.הלוי קיבלה את בקשת המשיבה והורתה על הוצאתו של ד' ממשמורת
34 המערערים והעברתו למשפחת קלט חירום חרדית. עם זאת, ראתה לנכון לדון בעניינם של

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלונים נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

- 1 הקטינים האחרים במעמד ההורים וקבעה דיון נוסף על-מנת לאפשר להם להתייצב בבית-
2 המשפט.
3
- 4 13. לדיון שהתקיים ביום 26.5.14 (יום שני), התייצבו המערערים יחד עם בא-כוחם, עו"ד נקר,
5 בני משפחה ושכנים. התקיים דיון ארוך, במהלכו נשמעו טענות כלפי דיווחי השכנים, חילופי
6 דברים קשים בין המערערת לבנות משפחה וטענות הצדדים. עוד הוברר, כי המערערים
7 נעצרו ביום חמישי (22.5.14) בערב, לאור חוסר שיתוף פעולה עם החלטות בית-המשפט
8 וחשד לנסיון העלמת הילדים – כך שארבעת הקטינים הנוספים הוצאו למסגרות בצו חירום,
9 אשר אושר על-ידי כב' השופטת פ.הלוי. עם זאת, קיבלה את בקשת המערערים באשר לשינוי
10 מקום החסות הזמני, והורתה על שילובם של ארבעת הקטינים הגדולים בבית בת משפחה,
11 אותה הם מכירים. באשר לתינוק ד', ציינה את חילוקי הדעות בין המערערים ואת
12 התרשמותה ממצבה הקשה של המערערת באופן אשר אינו מאפשר להורים להשגיח על
13 התינוק, אך אפשרה העברתו לבית דודתו.
14 כב' השופטת פ.הלוי ביקשה להעביר לעיונה את חומר החקירה אשר נאסף על-ידי המשטרה
15 וכן את הסרטון בו נראה התינוק זוחל לכביש (אשר נטען כי נמחק ונעשו ניסיונות לשחזרו).
16
- 17 14. דיון נוסף התקיים כמתוכנן ביום 2.6.14. בהחלטתה מאותו היום, מציינת כב' השופטת
18 פ.הלוי, כי במהלך תקופת הדחייה עיינה בחומר אשר הוגש לעיונה, ממנו למדה על מקרים
19 שונים בהם הוזעקה המשטרה לבית המערערים בשל חשד להזנחת הקטינים והתנהגות
20 רשלנית בשמירה והשגחה על הפעוטות. קבעה, כי חומר זה, בנוסף לחומר שהוגש על-ידי
21 המשיבה, מבססים נזקקות לכאורה ומלמדים על הצורך לקבוע תוכנית טיפול כדי לסייע
22 להורים לגבש "הורות מיטיבה" כלפי ילדיהם.
23 עוד אישרה את הסכמות הצדדים באשר להמשך שהות הקטינים בבתי קרוביהם, קבעה
24 הסדרי ראייה של המערערים עם ילדיהם ושילוב סומכת בבית המערערים יחד עם המשך
25 הטיפול הזוגי אשר יהא ממוקד בהדרכה הורית.
26 חרף התנגדות ההורים, הורתה על עריכת אבחון פסיכולוגי לקטינות ר', נ' ו – י".
27 עם זאת, כב' השופטת פ.הלוי קיבלה את עמדת עו"ד נקר אשר ביטא את התנגדות
28 המערערים לעריכת אבחון פסיכולוגי להם עצמם. קבעה היא, כי "איני מורה על אבחון
29 פסיכודיאגנוסטי להורים שכן סבורה אני שהמעטפת הטיפולית הכוללת טיפול זוגי, סומכת
30 וקשר עם שירותי הרווחה יהיה בהם כדי ללמד על הצרכים של ההורים ולסייע בקביעת
31 תוכנית טיפול" (עמ' 24 שורות 23 – 25).
32 בנוסף, הורתה על הגשת בקשת נזקקות תוך 30 יום וקבעה דיון ליום 2.9.14.
33

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלונים נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

15. מהחלטת בית-משפט קמא אשר ניתנה ביום 2.9.14 עולה, כי המערערים עברו להתגורר בסמוך לקטינים, דבר אשר היקשה על התנהלות המשפחות האומנות אשר ביקשו שלא להמשיך את סידור האומנה. בנוסף, האבחונים אשר נערכו לקטינות ר' ו – נ' העלו מצב רגשי קשה. כן צויין, כי שילוב הסומכת לא צלח על רקע התנגדות המערערת וכן בשל שינוי מקום המגורים. באשר להדרכה ההורית צויין, כי מחוות-דעת העו"ס עלה כי המערערים אינם מבינים את הקושי בהורות שלהם, ולאור קוצר הזמן לא ניתן היה לעבוד על הנושא ההורי.
- 8 בסופו של יום, בית-משפט קמא לא קיבל את בקשת המשיבה להעביר את הקטינים למשפחות אומנה חדשות וקבע: "אציין כי התרשמתי שהמשיבה זקוקה להדרכה הורית וליווי ביחס להורות שלה. התרשמתי כי יש קושי לסמוך על שיקול הדעת שלה וזאת לאור דברים שאירעו בעבר ואותם פירטתי בהחלטות קודמות. העובדה כי ההורים לא נעזרו בתכנית הטיפול אשר הותאמה להם היא מצערת ואף מדאיגה. עם זאת, איני רואה לנכון לטלטל את הקטינים למשפחת אומנה נוספת..." (עמ' 33, שורות 26 – 31).
- הקטינים, לכן, הוחזרו למשמורת ההורים והועמדו תחת השגחת המשיבה יחד עם הוראות נלוות במסגרת החלטת ביניים נוספת, תוך שנקבע דיון בבקשת הנזקקות לסוף נובמבר 2014.
- 16 ביום 4.9.14 ניתנה החלטת בית-משפט קמא בהמשך לדיון אשר התקיים ביום 2.9.14 ולטיעונים אשר נשמעו במהלכו, ולפיה: "...בשים לב לכך שדרכי הטיפול שנקבעו ביוני 2014 לא סייעו בהבנת מצב המשיבים ובקביעת תוכנית טיפול, אני מורה כי המשיבים יעברו אבחון פסיכולוגי כדי להעריך את מצבם וכדי לסייע בקביעת תוכנית טיפול עבורם. ההורים ישתפו פעולה באבחון..."
- 17 ב"כ המערערים עתר לביטול החלטה זו, וביום 12.9.14 ניתנה החלטת בית-משפט קמא הדוחה את בקשת המערערים – ההחלטה נושא הערעור דנן. בהחלטה זו, פירט בית-משפט קמא את המסכת העובדתית המקימה את נזקקותם לכאורה של הקטינים, את ההדרגתיות בהתערבות בחי המשפחה, החזרת הקטינים למשמורת ההורים חרף אי-שיתוף הפעולה והקשיים הרגשיים שהעלו האבחונים של ר' ו – נ'. כב' השופטת פ. הלוי קבעה כי "שוכנעתי כי יש חשיבות גבוהה לאבחון את המשיבים אבחון פסיכולוגי כדי לקדם את הטיפול במשפחה וכדי שלא יישנה מצב בו הטיפול במשפחה עומד במקום..." (עמ' 2 להחלטה, שורות 16 – 19). עוד קבעה, כי אמנם המסגרת היא של בקשת ביניים לפי סעיף 12 לחוק הנוער ובטרם הוכרזו הקטינים כ"קטינים נזקקים", אך בשלב זה בית-המשפט אינו מוגבל באלו אמצעים ניתן לנקוט, כאשר הבסיס הנורמטיבי למתן הוראות להורים מצוי בסעיף 13(1) לחוק הנוער. קבעה, כי "ברור כי לתפקוד ההורים השפעה מכרעת על מצב ילדיהם ולכן,

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלונים נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

1 כדבר שבשגרה, נותן בית-המשפט לנוער הוראות גם להורים... (שם, שורות 26 – 27).
2 הוסיפה, כי בדיון מיום 2.9.14 לא מצאה כל שינוי במצבם של ההורים, ועל כן עדיין קיימת
3 אותה "נזקקות לכאורה" המחייבת נקיטה באמצעים שיבטיחו את שלום הקטינים וטובתם.
4 כן צויין, כי "העובדה כי הקטינים הושבו לבית ההורים רק מחזקת את המסקנה שיש
5 לאבחן ההורים כדי לקבל תמונת מצב פסיכולוגית מדויקת אשר תסייע בהתאמת תוכנית
6 הטיפול... (עמ' 3 שורות 19 – 20), כאשר המדובר באמצעי חיוני להבטיח את שלום
7 הקטינים.

טענות הצדדים

9

10

11 18. לטענת ב"כ המערערים, המדובר בערעור עקרוני בעל השלכות רוחביות, כאשר לגישתו,
12 לבית-משפט לנוער אין סמכות בכל שלב של הדיון המשפטי – לרבות לא לאחר הכרזת
13 נזקקות – להפנות הורים בגירים לאבחון כלשהו, ללא הסכמת ההורה עצמו. שליחת הורה
14 לבדיקה או מתן הוראה לביצוע אבחון פסיכולוגי, לרבות אבחון מסוגלות הורית, אינה בגדר
15 הוראה הדרושה לטיפול בקטין או בכדי להבטיח את שלומו, כנדרש על-פי סעיף 13(1) לחוק
16 הנוער.

17

17 בנוסף, לשיטתו, אין ליתן הוראה כאמור במסגרת החלטת ביניים בטרם נשקלות כלל
18 הצעות ההורים, ובמיוחד כשעסקינן בקטינים אשר אינם מצויים במצב נזקקות אקוטי,
19 כאשר המערערים כופרים בכך כי ילדיהם הם קטינים "נזקקים" ואף עתידים לבקש לשמוע
20 ראיות בהקשר זה בבית-משפט קמא.

21

21 ב"כ המערערים העלה טענות חלופיות באשר לקשר בין סעיפים 11 ו- 12 לחוק הנוער,
22 המלמד על כך כי לבית-המשפט אין סמכות להורות על הפניית המערערים לאבחון במסגרת
23 החלטת ביניים לפי סעיף 12 לחוק הנוער. עו"ד נקר היפנה לקביעותיו של כב' הנשיא
24 (כתוארו אז) ברק בדנ"א 6041/02 – על רקע העובדה כי הקטינים דגן הושבו כבר להוריהם,
25 ואין המדובר בצעד חיוני. יש לנקוט באמצעים טיפוליים – אם בכלל – רק במסגרת החלטות
26 שיפוטיות לאחר הכרזת הנזקקות.

27

27 בנוסף, טען לקיומו של קושי פרקטי ולפיו, לא ניתן יהיה לבצע אבחון ללא הסכמת המטופל.

28

29 19. לגישת ב"כ המשיבה, תכלית חוק הנוער מחייבת פרשנות לפיה ניתן יהיה ליתן כל הוראה
30 שיש בה כדי לשפר את מצבו של הקטין, לרבות בדיקת מצבם הנפשי-רגשי של האחראים
31 עליו מכוח סעיף 13(1) לחוק הנוער. אין כל הגיון לניסיון להפריד באופן מלאכותי בין מצבו
32 של הקטין לבין מצבו ותפקודו של האחראי עליו, כאשר הפרשנות המילולית של הסעיף
33 עומדת בהלימה לתכלית זו.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלוניס נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

קבלת גישת ב"כ המערערים עלולה להוות מכשול בפני גורמי הטיפול בבואם לטפל בקטין ולשפר את יכולתם ההורית של האחראים לו, כאשר אז ייאלצו בתי-המשפט להורות על הוצאת קטינים ממשמורת בהעדר אפשרות לשיקום המשפחה.
ב"כ המשיבה אינה חולקת על הטענה כי לא ניתן "לקחת הורים בכוח" לביצוע אבחון פסיכולוגי, אבל לעמדה מתנגדת מעין זו ולהעדרה של חוות-דעת כאמור ישנה משמעות ראייתית נכבדת.
בכל מקרה, לשיטת ב"כ המשיבה, בית-המשפט לנוער מוסמך ליתן כל סעד דחוף במסגרת סעיף 12 לחוק הנוער, לרבות אלו הכלולים בסעיף 3(1) שבו. בעניינם של המערערים, לאחר שנעשו ניסיונות רבים לברר את מקור הבעיה, כשבת-משפט קמא גילה התחשבות ורגישות לקטינים ולהורים עד היום, מדובר בסעד דחוף על-מנת למצוא את דרך הטיפול הראויה ביותר.

דיון והכרעה

המסגרת הנורמטיבית: מתן הוראות להורים

20. ב"כ המערערים אכן מעלה סוגיה רלבנטית וחשובה לפרקטיקה היומיומית של בתי-המשפט לנוער. על רקע המסכת העובדתית הייחודית למערערים וילדיהם וההתנהלות ההדרגתית של המשיבה ומי מטעמה ושל בית-משפט קמא, שוכנעתי הרבה מעבר לנדרש, כי לא נפלה כל שגגה בהחלטת בית-משפט קמא ודין הערעור להידחות. עוד ייאמר, כי נוכח המסכת המתוארת, איני פוסלת את האפשרות – כי האבחון המבוקש אף יוליד את הצורך בבדיקות נוספות.

21. נקודת המוצא בהכרעה זו הינה, כי אבחון פסיכולוגי להורים במתכונתו המתבקשת אכן מהווה התערבות נפשית ראשונית. הליך זה מעורר מתח, חרדה וציפיות בשל המפגש עם סמכות (המאבחן), ועקב הידיעה כי דפוסי חשיבה, התנהלות אישיותית ורגשית ייחשפו, לרבות בעייתיות אפשרית בהם. בסופו של יום, נאלצים הנבדקים להתמודד עם הממצאים ולעיתים אף לחשוב על שינויים חיוניים באורח חייהם.

22. המסגרת הנורמטיבית בה עסקינן מצויה בחוק ארכאי משנת 1960, אשר במשך השנים תוקן בבחינת טלאי על טלאי, וניסוחו במספר סוגיות אינו ברור עד תום (ראו, למשל, הערותיו של כב' השופט עמית בענ"א 10329-06-09 (מחוזי-חיפה) פלונית נגד מדינת ישראל ואח', תק-מח 2565 (3)2009 (2009)). יש לפרש את הוראותיו על רקע חוקי היסוד ועקרונות יסוד שגובשו בפסיקה מאז, ובין היתר בהתחשב בקביעה כי בדיקת מצבו הנפשי של אדם בכפייה

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלונים נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

- 1 – עלולה לפגוע בכבודו של הנבדק, באוטונומיה ובזכות הבחירה הקנויה לו באשר הוא אדם –
2 ראו והשוו דבריו של כב' השופט חשין בבש"פ 92/00 פלוני נגד מדינת ישראל, תק-על
3 2000(3), 840 (2000), בסעיף 15 (אשר נקבעו על רקע המאטריה של בדיקה פסיכיאטרית
4 לחשוד בפלילים). באנאלוגיה ל"מדרג חומרה" בעוצמת הפגיעה בפרט אותו קבע כב' השופט
5 חשין בפסק-דין זה (החל מבדיקה פסיכיאטרית בהסכמה שלא בתנאי אשפוז; בדיקה
6 פסיכיאטרית בכפיה שלא בתנאי אשפוז; בדיקה פסיכיאטרית בהסכמה בתנאי אשפוז;
7 והאחרון - בדיקה פסיכיאטרית בכפיה בתנאי אשפוז), ניתן לומר, כי לענייננו, המדרג
8 מתחיל מאבחון פסיכולוגי של הורה בהסכמה, עובר דרך אבחון פסיכולוגי של הורה בכפייה,
9 במידת הצורך יורחב הליך האבחון להליך של אבחון מסוגלות הורית בהסכמה או בכפייה,
10 ויסתיים בבדיקה פסיכיאטרית של הורה בהסכמה או בכפייה.
11
- 12 בד בבד, במסגרת איזון האינטרסים הנדרש, יש לזכור, כי בדיונים המתנהלים בבית-משפט .23
13 לנוער ועל בסיס האמור בחוק הנוער, מצבו של הקטין הוא שעומד במרכז. טובת הילד הינו
14 עקרון-על החולש על כל פעולה והחלטה מכוחו ומשפיע באופן מכריע על האיזונים שצריך
15 לערוך בשלב קבלת החלטות בכל השלבים של ההליך. שופט הנוער אלי שרון ז"ל, כתב
16 בספרו "קטינים בסיכון" (בהוצאת המכון למחקרי משפט וכלכלה בע"מ, דצמבר 1998,
17 בעמ' 30) כי טובת הקטין מונחת כעקרון יסוד בכל התערבות סמכותית של פקיד סעד ושל
18 בית-משפט לנוער; היא נמצאת במרכזו של ההליך, כאשר היא גוברת על זכויותיהם של
19 הוריו, תוך פגיעה ישירה או עקיפה בהם. היא הגורם האחד והיחיד אשר ממנו יתד וממנו
20 פינה להבטחת הטיפול בו וההשגחה עליו. בכל מקרה, טובת הקטין נמצאת בראש מעיינינו
21 של בית-המשפט לנוער ואין במשקלם של אינטרסים אחרים, לרבות אלו של האחראים
22 עליו, כדי להטות את הכף למתן החלטה שאינה עולה בד בבד עם טובת הקטין.
23
- 24 על כן, בנסיבות שבהן יהא זה מלאכותי להפריד בין שאלת האבחון והטיפול בהורים לבין .24
25 הטיפול בקטינים, קמה הסמכות של בית-משפט לנוער לכפות על הורה הליך אבחוני מכוח
26 סעיף 13(1) לחוק הנוער, המאפשר לבית-המשפט "לתת לקטין או לאחראי עליו כל הוראה
27 הנראית לבית המשפט דרושה לטיפול בקטין או להשגחה עליו, כולל לימודיו, חינוכו
28 ושיקומו הנפשי". יש לשקול את נחיצות ההוראה על רקע העובדה כי המדובר בהתערבות
29 נפשית ובפגיעה באוטונומיה של הנבדק, המחייבת את בתי-המשפט לנוער לנהוג בזהירות
30 ובהדרגתיות בטרם ניתנת הוראה להורה לעבור הליך אבחוני בכפייה למען הטיפול בילדו.
31
- 32 ראוי להוסיף, כי על הגורמים המטפלים ובתי-המשפט להשקיע את מלוא המאמצים על- .25
33 מנת שההליך האבחוני להורה יתבצע, בסופו של יום, בהסכמה. ב"כ הצדדים ציינו שניהם
34 בצדק, כי תנאי הכרחי להצלחת האבחון הינו שיתוף פעולה של ההורים עימו משלב זה. עם

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלונים נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

1 זאת, לחוסר שיתוף פעולה ולחסר בחוות-דעת חיונית למען טובת הילדים עלולים להיות
2 השלכות במישור הראייתי בכל אחד מן השלבים של ההליך המתקיים לפי חוק הנוער.

המסגרת הנורמטיבית: מתן הוראות בהחלטת ביניים

3
4
5
6 26. התפיסה הבסיסית שעומדת מאחורי חוק הנוער היא, שהחוק מטיל חובה על רשויות
7 המדינה להתערב בתא המשפחתי ולהגן על הילד במקרי הצורך, בין היתר גם מפני הוריו
8 שלו. עם זאת, כדי להצדיק פגיעה באוטונומיה של התא המשפחתי ובפרטיות של המשפחה,
9 צריכה להתקיים עילה מיוחדת ויוצאת דופן.

10
11 27. ב"מסלול הרגיל" הקבוע בחוק הנוער, המהווה את דרך המלך, הדיון בעניינו של הקטין
12 נעשה בשני שלבים (בדומה לשני השלבים בחוק האימוץ, התשמ"א – 1981). בשלב הראשון
13 – בית-המשפט יכריז על נזקקות הקטין לאחר שהוכחה אחת העילות (למצער) המפורטות
14 בסעיף 2 לחוק הנוער, כאשר הכרזה זו מבססת את התערבות המדינה באוטונומיה של התא
15 המשפחתי. רק לאחר מכן ובשלב השני – תינתן ההחלטה בדבר כפיית דרכי הטיפול
16 וההשגחה המפורטים בסעיף 3 לחוק הנוער.

17
18 28. המסלול השני, "מסלול החירום" יינקט על-ידי עו"ס לחוק הנוער ו/או בית-המשפט לנוער
19 במצבים קיצוניים שאינם סובלים דיחוי לצורך מניעת סכנה לקטין. במצבים שבהם קטינים
20 מצויים בסכנה מיידית, לעיתים לא ניתן להמתין עד לדיון בבית-המשפט, ועו"ס לחוק נוער
21 מחוייב לנקוט באמצעי חירום על-מנת להגן על אותו קטין, על בסיס הסמכות המוענקת לו
22 בסעיף 11 לחוק הנוער. במקביל, בית-המשפט לנוער מוסמך להמשיך ולהגן על הקטין המצוי
23 בסכנה מיידית תוך קביעת אמצעי הגנה זמניים.

24
25 29. סעיף 12 לחוק הנוער, שבמסגרתו ניתנו החלטות בית משפט קמא, קובע כי "רשאי בית
26 המשפט בהחלטת ביניים, אף לפני שמיעת הקטין או האחראי עליו ולפני קבלת תסקיר,
27 להורות על נקיטת אמצעים זמניים לגבי הקטין ולאשר אמצעי חירום שנקטו לגביו על ידי
28 פקיד סעד...".

29 פסק-הדין המנחה לענין השימוש באמצעי חירום ובאמצעי ביניים הינו דנ"א 6041/02
30 פלונת נגד פלוני, פורסם בפ"ד נח(6) 246 (2004). בפסק-דין זה קבע כב' הנשיא (כתוארו אז)
31 ברק, כי הטלת אמצעי טיפול והשגחה מכוח סעיף 12 לחוק הנוער מחייבת התקיימותם של
32 שלושה תנאים מוקדמים: 1. הוכחת נזקקות לכאורה; 2. מתחייב סעד מידי; 3. הסעד
33 חיוני לטובת הקטין. רק בהתקיימותם של כל התנאים הללו, יהיה זה מוצדק לסטות מסדר
34 הדין הרגיל.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלוני נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

1 יוזכר, כי למרות הזיקה בין סעיף 12 לסעיף 11 לחוק הנוער, הרי שסעיף 12 עומד בפני עצמו.
2 עוד בשנת 1982, נקבע על-ידי כב' השופט (כתוארו אז) שמגר, כי החלטת ביניים של בית-
3 משפט לפי סעיף 12 לחוק הנוער, יש לה קיום עצמאי מכוח החוק, ללא קשר לשאלה, אם
4 פקיד הסעד צדק בשעתו בנקיטה באמצעי חירום. החלטה הניתנת מכוח סעיף 12 לחוק
5 הנוער עומדת על רגליה שלה ומהווה החלטת ביניים שיפוטית מוסמכת המשקפת את הדעה
6 של אותה ערכאה שיפוטית לגבי מה שדרוש לקטין בתקופה הקצובה אליה מתייחסת
7 החלטת הביניים (ראו: בג"צ 558/81 פלוני נ' מדינת ישראל, פורסם בפ"ד לו(2) 551 (1982)).

8
9 נוסח סעיף 12 לחוק הנוער מעלה, כי המחוקק לא הטיל כל מגבלה בדבר האמצעים הזמניים
10 אותם מוסמך בית-המשפט לנוער לנקוט, ושיקול-דעתו הוא רחב (ראו, למשל, רע"א
11 2409/05 פלונית נגד פקידת הסעד לחוק נוער, מיום 10.7.05, בסעיף ד(5) להחלטתו של כב'
12 השופט רובינשטיין). בניגוד לטענת ב"כ המערערים, בהחלט ייתכנו מצבים, שבהם בית-
13 משפט לנוער יהא מחוייב לקבוע אמצעי הגנה זמניים לקטינים המצויים במשמורת הוריהם
14 (אם כי ייתכן כי מקרים אלו אינם הטיפוסיים או השכיחים), ובתנאי שהמדובר באמצעים
15 שהינם חיוניים באופן מיידי לקטינים המצויים בסיכון, למצער לכאורה.

יישום העקרונות לעניינם של המערערים

16
17
18
19 בענייננו, החלטות בית-משפט קמא ניתנו בשלב ראשון על-מנת ליתן הגנה לקטינים
20 שמצויים היו בסכנה מיידית. לאחר שהורה על החזרת הקטינים למשמורת (החלטה שאיני
21 בטוחה כי עומדת היא בהלימה לטובת הקטינים, אך לא ארחיב היות ולא הוגש ערעור
22 עליה), בית-משפט קמא ראה לנכון ליתן הוראות במסגרת החלטות ביניים על-מנת למנוע
23 פגיעה צפויה בקטינים עד לבירור המציאות העובדתית ולהבטיח מתן טיפול ספציפי
24 לתקופת זמן מוגדרת. זאת, על רקע המסכת העובדתית הייחודית של אירועים המשקפים
25 נזקקות מובהקות, כאשר חלק מילדי המערערים עמדו בסיכון פיזי ממשי בשל כשל הורי
26 שמקורו אינו ברור, לאחר כשלון תוכנית טיפול בקהילה, והודעת ב"כ המערערים כי ההורים
27 כופרים במסכת העובדתית המקימה, לטענת המשיבה, את נזקקות הקטינים באופן שההליך
28 המשפטי צפוי להתארך.

29
30 הוראת בית-משפט נושא הערעור ניתנה, כאמור, על בסיס סמכותו הכללית הקבועה בסעיף
31 12 לחוק הנוער יחד עם האמור בסעיף 3(1) לאותו חוק. אמנם, עסקינן במתן הוראות בעלות
32 אופי אבחוני-טיפולי להורים בשלב שלפני הכרזת הנזקקות, כשהקטינים הוחזרו למשמורת
33 ההורים. עם זאת, ניכר כי בית-משפט קמא נהג על-פי כל העקרונות שהוזכרו לעיל, השתמש
34 בהירות ובהדרגתיות בסמכותו לכפות אמצעי אבחוני על ההורים בשלב מקדמי זה, ואין

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלוניס נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

- 1 ספק כי המדובר בצעד חיוני המתחייב באופן מיידי בעניינם של הקטינים המצויים בסיכון
2 לכאורה, בשלב זה.
3
- 4 .34 כפי שעולה מן הפירוט העובדתי, הוכחה מעבר לנדרש נזקקותם הלכאורית של הקטינים.
5 המדובר בנזקקות מרובת נדבכים, כאשר בשלב לכאורי זה האירועים עצמם והדיווחים
6 שהגיעו ללשכת הרווחה (לרבות מבית-הספר) מעידים כי עסקינן בקטינים המצויים בסיכון
7 ממשי ומיידי. עולה תמונה של הזנחה קשה במובן של חוסר השגחה מספקת על הקטינים עד
8 כדי סיכון חיים של ממש ואי-ביקור סדיר במסגרות, מצב רגשי קשה של הקטינות אשר
9 עברו אבחון, קושי בשיתוף פעולה עם הגורמים המטפלים והחינוכיים, והכל על רקע חשד
10 לתפקוד הורי לקוי שמקורו אינו ברור.
11
- 12 .35 בטרם הפנייה לבית-המשפט, נעשו ניסיונות אבחון וטיפול עם המשפחה מצד הגורמים
13 בקהילה על-פני כשלוש שנים. בצדק העלתה ב"כ המשיבה את השאלה האם נכון היה לנהוג
14 באורך-רוח עם המערערים נוכח הסיכון הממשי שעמדו בו הקטינים על-פני תקופה ארוכה.
15 בכל מקרה, בית-משפט לנוער המשיך בדפוס הדרגתי זה, ולמרות אירועים אשר העידו על
16 סיכון ממשי לכל הקטינים, בחר להשיב את הקטינים למשמורת ההורים, תוך בניית מעטפת
17 טיפולית מתאימה. בית-משפט לנוער היה רגיש לעמדת ההורים בשאלת האבחון, ובחר
18 בשלב ראשון לאסוף מידע "מהשטח" אודות התפקוד ההורי, באופן מידתי ושקול. רק לאחר
19 שלא הגיעו תוצרים "מהשטח" אשר יכולים ליתן הסבר למקור הבעיה בתפקוד ההורי,
20 הוחלט על-ידי בית-המשפט לנוער לכפות הליך אבחוני. צעד כזה, בנסיבותיהם של הקטינים,
21 הינו צעד חיוני בהינתן אירועי העבר והקושי של המערערים בשיתוף פעולה גם בשלב זה שבו
22 קיימת מעורבות של בית-משפט, ולאחר שחוו הליכים של מעצר והוצאה ממשמורת של
23 הקטינים. במצב דברים זה, כל ניסיון להפריד בין מתן הוראות להורים לבין מתן הוראות
24 לקטינים הינו מלאכותי. המפתח לטיפול בקטינים מצוי, כרגע, בפענוח דפוסי האישיות של
25 ההורים, וכל המתנה נוספת עלולה להביא לנזק בלתי הפיך למי מהקטינים.
26
- 27 .36 אשר על כן, בית-המשפט לנוער מוסמך היה ליתן הוראה כאמור, הכופה הליכי אבחון
28 פסיכולוגי על ההורים. במידה ולא ישתפו פעולה כמצופה, ניתן יהיה להביא מידע זה בפני
29 בית-משפט קמא – בין אם במסגרת הראיות להוכחת נזקקות הקטינים, בין אם במסגרת
30 קביעת דרכי טיפול זמניות או ארוכות-טווח, וחזקה על בית-המשפט כי ינהג כחוכמתו עם
31 קבלת המידע תוך ראייה של טובת הקטינים.
32
- 33 .37 אשר על כן, הערעור נדחה.
34 בנסיבות העניין, איני מטילה הוצאות.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ענ"א 57203-09-14 פלוניס נ' מחלקה לשרותים חברתיים ואח'

1
2
3
4
5
6
7
8

מתירה פרסום ללא פרטים מזהים.

המזכירות תמציא את פסק-הדין לב"כ הצדדים

ניתן היום, כ"ה תשרי תשע"ה, 19 אוקטובר 2014, בהעדר הצדדים.

דנה מרשק מרום, שופטת

9
10
11
12